

Nr 152

Av herr **Svanström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling.*

(Lika lydande med motion nr 198 i Andra kammaren)

Under rubriken Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling i bilaga 11 till statsverkspropositionen hemställer departementschefen om anslag av 661 000 kronor.

I sammanhanget redovisas att som bidrag till växtförädlingsarbetet vid Algot Holmberg & Söner AB för budgetåret 1967/68 anvisats 30 000 kronor.

Firman begär ett med 90 000 kronor förhöjt anslag som bidrag till sitt förädlingsarbete.

Under de senaste tio åren har tyngdpunkten i Holmbergs förädlingsprogram alltmer kommit att gälla stråsädens förädling med särskilt beaktande av odlingssäkerheten under mellansvenska förhållanden. Arbetet har när det gäller korn och havre skett med stöd av och i nära samarbete med Pajbjergfonden, ett av Danmarks mest ansedda växtförädlingsföretag under ledning av den framstående förädlaren Henrik Bøgh. Även i fråga om höstvetete har ett visst samarbete ägt rum med Pajbjergfonden. I fråga om vårvete, där det mest omfattande och värdefullaste förädlingsmaterialet uppbyggts, har direktör Sven Holmberg som ansvarig förädlingsledare i hög grad gått sina egna vägar. Han har arbetat med material från nordligaste Europa, Ryssland och Canada för att få in värdefulla tidighetsgener i vårvete. Från södra Europa och Ostasien har hämtats korsningskomponenter med förväntad hög resistens mot groningsskador. När det gäller resistensen mot dessa skördeskador har professor Erling Strands forskning vid Norges Lantbrukshögskole om groningssvila hos sädesslagen givit värdefull ledning åt det praktiska förädlingsarbetet. Under vidsträckt resor har Sven Holmberg insamlat material och knutit personliga kontakter av stor betydelse för förädlingsverksamheten.

Det Holmbergska vetematerialet bör bearbetas efter hittillsvarande riktlinjer som en självständig verksamhet. Detsamma gäller korn- och havrematerialet hos Holmbergs. Det har ansetts, att kravet på hård selektion med tanke på odlingssäkerhet under svåra, mellansvenska skördebetingelser därmed bäst tillgodoses.

Detta är bakgrunden till att det i nuläget bedömts vara riktigast att Weibullsholms Växtförädlingsanstalt och Holmbergs utsädesförädling arbetar

vidare som separata enheter med egna förädlingsprogram men givetvis i nära samarbete med varandra.

Från jordbrukets sida har man nyligen understrukit hur hela vår jordbruksreglering beror av spannmålsproduktionens kvantitet och kvalitet.

De kvantitativa behoven är i stort sett väl tillgodosedda. Växtförädling och odlingsteknik har samverkat till utnyttjandet av vårt lands gynnsamma klimatiska förutsättningar för spannmålsodling av såväl höstsäd som vårsäd. Våra hektarskördar av vete ligger internationellt sett på mycket hög nivå. Ytterligare framsteg i avkastning kan vår växtförädling alltjämt ställa i utsikt.

Samtidigt står det dock fullt klart, att växtförädlingens mest angelägna uppgifter numera avser *spannmålsens kvalitet*. En ökad inhemsk produktion av *kvalitetsvete* ingår i jordbrukspolitikens målsättning.

Kvalitetssorter av vårvete, som genom snabb ungdomstillväxt, tidig axgång och tidig mognad är genetiskt anpassade till de mellansvenska jordbruksområdenas kortare växttid, kan underlätta spannmålsproduktionens styrning till bättre överensstämmelse med den inhemska konsumtionens behov.

Genom offentliga utredningar och försök är det känt, att Algot Holmberg & Söner AB har framställt och utvecklat ett förädlingsmaterial av vårvete, som är genetiskt väl anpassat till mellansvenska odlingsvillkor. Detta material har byggts upp under 13 års korsningar, försöks- och urvalsarbeten i mellansvenskt klimat.

Såväl höstvete som vårvete drabbas ofta av kvalitetsnedsättande skördeskador. I nuvarande läge måste jordbruket lita till försäkringsskydd. Men det måste erkännas, att skördeskadeförsäkring är en nödlösning. Det är utan tvivel en huvuduppgift att i möjligaste mån förebygga groningsskador och annan kvalitetsförstöring.

Det är känt och omvittnat, att växtförädlingen hos Algot Holmberg & Söner AB arbetar med ett höstvetematerial som utmärkes av stark resistens mot groningsskador.

Samtidigt inriktas höstveteförädlingen hos Holmbergs på en stråkvalitet av den styrka, som ger fältmässig tolerans mot angrepp av stråknäckare. Hösten 1967 gav nytt tillfälle till sträng selektion på dessa strågenskaper i ett stort försöksmaterial.

Resistensförädlingen mot skördeskador sådan denna bedrivs hos Algot Holmberg & Söner AB har tre huvuduppgifter:

1. Tidighet — tillräcklig för mognad i Mellansverige även under kyliga somrar. Tidigheten är särskilt aktuell för vårvete.
2. Stråstyrka — tillräcklig att tåla ett angrepp av stråknäckare.
3. Groningströghet — tillräcklig som skydd mot fältgroning.

Genom korsning och efterföljande urval söker man nu kombinera utpräglade resistensegenskaper mot skördeskador med den höga avkastningsförmågan hos våra marknadssorter. Denna förädlingsuppgift har en given plats i Östergötland, som är vårt största odlingsområde för höstvetete och även äger stora naturliga förutsättningar för odling av tidiga vårveten.

Ett fullföljande av resistensförädlingen mot skördeskador av olika slag är en grundförutsättning för spannmålsproduktionens kvalitet och därmed för en framgångsrikt genomförd jordbruksreglering.

Det är de första årens urval i korsningsavkommorna som sätter gränserna för det fortsatta förädlingsarbetets möjligheter. I sädesförädling för Mellansverige bör de grundläggande förädlingsarbetena och särskilt de första årens för framtiden avgörande urval utföras i mellansvensk odlingsmiljö med hänsyn till klimatområdets samspel mellan växttid, värmsumma och daglängd. Lokalisering av förädlingsarbetets första stadier till annat område med väsentligt olika klimat skulle minska eller omintetgöra möjligheten av närmare gen-ekologisk anpassning. Med klart begränsat syfte av närmare genetisk anpassning till mellansvenska odlingsvillkor har Algot Holmberg & Söner AB framställt ett värdefullt förädlingsmaterial av flera växtslag, däribland vårvetete, höstvetete och havre. Förädlingsuppgiften är ofrånkomligt förbunden med det mellansvenska jordbrukets fortsatta rationalisering.

En uppräknig av anslaget till Holmbergs underlättar fullföljandet av för mellansvenskt jordbruk angeläget växtförädlingsarbete hos firman. En fördubbling av statsanslaget för ifrågavarande ändamål får anses vara önskvärd.

Med hänvisning till det ovan anförda får vi hemställa,

att riksdagen måtte under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 691 000 kr. till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling för budgetåret 1968/69, varav 60 000 kr. anvisas som bidrag till växtförädlingsarbetet vid Algot Holmberg & Söner AB.

Stockholm den 19 januari 1968

Ivan Svanström (cp)

Carl Eskilsson (h)

Eric G. Peterson (fp)

Elvy Olsson (cp)